

Тема 4. Особливості функціонування інфраструктури аграрного ринку

1. Сутність, ціль та функції інфраструктури аграрного ринку.
2. Сутність та характеристика взаємодії елементів інфраструктури аграрного ринку.
3. Багатоканальний розподіл аграрної продукції та роль у ньому інфраструктури аграрного ринку.

1. Сутність, ціль та функції інфраструктури аграрного ринку

Ринок сільськогосподарської продукції потребує розвитку та функціонування **інфраструктури (інфраструктури аграрного ринку)**, яка б охоплювала систему підприємств і організацій, що забезпечують і здійснюють процес руху продукції від виробника до споживача, гарантуючи збереження її обсягів та якості і тим самим сприяючи підвищенню ефективності функціонування сільськогосподарських товаровиробників.

Головна ціль інфраструктури аграрного ринку - забезпечення зміни власника товару і формування ефективного товаропросування сільськогосподарської продукції від виробників до місця продажу.

Виходячи з цього можна виділити наступні завдання інфраструктури аграрного ринку:

- Створення умов і надання послуг по просуванню в просторі і часі аграрної продукції від виробника до споживача, в тому числі купівля-продаж, надання агентських послуг, транспортування, зберігання, обмін, навантаження – розвантаження, передпродажна підготовка тощо;
- Формування внутрішніх цін на аграрну продукцію і продукцію переробки сільськогосподарської сировини, зокрема продукти харчування. Нормально функціонуюча інфраструктура сприяє узгодженню світових і внутрішніх цін, а також оптимізації їх рівня в інтересах суспільства в цілому, як в експортній, так і в імпорتنій ситуаціях;
- Зменшення бар'єрів входу на ринок і виходу з ринку, що сприяє розвитку конкурентного середовища, кращому задоволенню потреб споживачів;
- Поширення інформації про стан аграрного ринку та зміни попиту і пропозиції, що включає моніторинг ринку, формування біржових котирувань на ф'ючерсні контракти, публікацію цінової інформації, консультування з питань маркетингу, рекламна діяльність тощо. Повнота інформації, її достовірність і доступність широкому колу учасників ринку сприяє:
 - рівності умов діяльності учасників ринку;
 - формуванню справедливих цін (цін ринкової рівноваги);
 - вирівнюванню цін на територіально розрізнених ринках.

Функції інфраструктури аграрного ринку:

- підготовча, тобто забезпечує достатнє розміщення на місцевому, регіональному та національному рівнях товарів, необхідних для задоволення попиту споживачів
- комерційна, тобто створює умови і надає послуги для забезпечення руху товарів від первинного виробника до кінцевого споживача (товарообігу), а також забезпечення зворотного зв'язку від споживача до виробника для регулювання процесів виробництва і продажу товарів;
- технічна (маркетингова), тобто формування відповідного інституційного інструментарію маркетингового супроводження сільськогосподарської продукції від продавця до кінцевого покупця (споживача);
- обміну ціновою інформацією, тобто формує «інформаційне поле» та відповідний доступ до нього суб'єктів ринку відносно різних видів цін та їх змін на товарному ринку.

2. Сутність та характеристика взаємодії елементів інфраструктури аграрного ринку

Виготовлена продукція в аграрних підприємствах будь-якої форми власності проходить через комплекс елементів інфраструктури, спрямованих на доведення її до споживача (рис. 1).

Із наведеної схеми видно, що продукція сільськогосподарського виробництва проходить складний шлях від виробника до кінцевого споживача через систему різних складових, які забезпечують процес обміну.

У процесі доведення продукції до споживача сільськогосподарські товаровиробники тісно або опосередковано взаємодіють з різними елементами інфраструктури, такими як товарні біржі, виставки

та ярмарки, аукціони, агроторгові дома, оптові ринки, роздрібні торговельні підприємства, банки, кредитні установи та інші підприємства і організації.

Усі елементи інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції не лише надають послуги виробникам, а й взаємодіють між собою на шляху руху продукції до споживача.

Рис. 1. Елементи інфраструктури ринку аграрної продукції та їх взаємозв'язок

Діяльність елементів інфраструктури на ринку сільськогосподарської продукції в сукупності забезпечує виконання різнопланових організаційних, комерційних, господарських та інших дій, які можна об'єднати у такий спектр:

- створення умов для ділових контактів та сприяння суб'єктам ринку в реалізації їх інтересів;
- забезпечення організаційного оформлення комерційно-господарських відносин між партнерами;
- підвищення оперативності та ефективності роботи суб'єктів ринку;
- сприяння здійсненню маркетингового, інформаційного та рекламного обслуговування;
- інформування суб'єктів ринку про рух товарів, поведінку конкурентів, посередників і споживачів;
- здійснення посередницько-комерційної та господарської діяльності;
- забезпечення правового та економічного консультування суб'єктів.

3. Багатоканальний розподіл аграрної продукції та роль у ньому інфраструктури аграрного ринку

У ринковій економіці, за умов зростання обсягів виробництва і асортименту продукції, на аграрному ринку відбуваються якісно нові явища, які характеризуються **багатоканальним розподілом**.

Його сутність формулюється тим, що розподіл охоплює оптові закупівлі, перепродаж товару, кредитування продукції тощо, які простежуються у сфері обміну. Для цього явища є характерними вибір як прямих каналів продажу, так і опосередкованих.

Виходячи на ринок, власник товару, товаровиробник чи підприємство-посередник повинні мати чітке уявлення про схему реалізації підприємства і організації, з якими він матиме стосунки, які будуть дотримуватися чинного законодавства та правил у процесі просування продукції до споживача.

В умовах ринкової економіки сільськогосподарський товаровиробник зосереджується на виробництві продукції, щоб одержати достатній рівень прибутку.

Ефективне ж його функціонування є можливим лише за умови розвитку ринкової інфраструктури, яка б мала виконувати важливу функцію просування продукції від виробників до споживачів і забезпечувала б життєдіяльність, стійкість та інформаційне обслуговування суб'єктів ринку.

Процес товаропросування є невід'ємною складовою частиною циклу суспільного виробництва, і його наявність зумовлюється значною територіальною розмежованістю виробництва і споживання.

Складність процесу руху продукції від виробника до споживача полягає у зміні суб'єктів та здійсненні фінансових операцій, що стосується поетапного передавання прав власності на продукцію від виробника до кінцевого споживача. Проблему посилюють ще й слабкі фінансові можливості сільськогосподарських товаровиробників, їх недостатнє кредитування, слабка поінформованість виробників і споживачів на предмет попиту і пропозиції, що в кінцевому результаті сповільнює просування продукції на ринку.

Ефективна діяльність кожного з елементів інфраструктури, як і всієї організаційної структури, є можливою лише в їх взаємодії і взаємозв'язку, коли кожен функціонально доповнює один одного в просуванні продукції.

Основною умовою ефективного функціонування інфраструктури є наявність товару у власників, яким вони надають послуги з приводу його просування до споживача.